

AUTOREFERAT

1 Imię i nazwisko: Jadwiga Sztaba

2 Posiadane dyplomy, stopnie naukowe / artystyczne z dodaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

2004 – tytuł naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, nadany uchwałą Rady WDiNP Uniwersytetu Warszawskiego, na podstawie rozprawy doktorskiej pod tytułem *Debata o polskiej drodze do Unii Europejskiej w latach 2001 – 2003*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Bronisława Gołębiowskiego

1981 – tytuł magistra filologii romańskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim

3 Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych / artystycznych

Od 2005 – 2016 adiunkt w Instytucie Zarządzania, Wydziału Zarządzania i Administracji (od 2015 Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania) Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

2003 – 2005 – lektor / Akademia Ekonomiczna (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny - Kraków).

1999 – 2002 – wykładowca / Akademia Świętokrzyska (obecnie Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) na kierunkach Politologii, Ekonomii, Zarządzania.

1974 – 1999 – nauczyciel (lektor) języka francuskiego w szkole średniej i od 1993 r. do 2003 - lektor - Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Kielcach (obecnie: Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach).

4 Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm.).

a) Tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego:

Monografia: Jadwiga Sztaba, *Polityka regionalna we Francji na przykładzie Nord-Pas-de-Calais*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce 2014 (408 stron).

b) Autor/autorzy, tytuł, tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa

c) Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Przedmiotem mojej rozprawy naukowej zatytułowanej *Polityka regionalna we Francji na przykładzie Nord-Pas-de-Calais* jest prezentacja polityki regionalnej w dobie globalizacji jednego z krajów członkowskich Unii Europejskiej jakim jest Francja. Monografia powstała głównie w oparciu o przeprowadzone kwerendy naukowe we Francji i francuskojęzyczne źródła. Celem moich badań było udzielenie odpowiedzi na trzy kluczowe pytania: Po pierwsze **jakie są priorytety we francuskiej polityce regionalnej doby globalizacji**, po drugie **czy i jak wybrany przeze mnie kraj i region europejski respektuje niniejsze priorytety**, i po trzecie **jakie doświadczenia francuskie można przenieść na grunt polskiej polityki regionalnej**. Oprócz wymienionych, trzech zasadniczych kwestii poszukiwałam

Jadwiga Sztaba

odpowiedzi na pytania: kto steruje polityką regionalną we Francji, jaką koncepcję w rozwoju respektuje wybrany przeze mnie region, czy region respektuje priorytety UE, np. zasady zrównoważonego rozwoju, czy region ulega wpływom tendencji globalizacyjnych, w czym tkwi sukces regionu Nord-Pas-de-Calais, zajmującego na listach rankingowych miejsca czołowe w wielu dziedzinach.

Dążąc do udzielenia odpowiedzi na pierwsze pytanie podjęłam analizę kluczowych dokumentów, na bazie których rozwija się europejska polityka rozwoju regionalnego w dobie globalizacji (lata 2007 – 2013), by ustalić priorytety (tendencje) rozwojowe, wybrać najważniejsze, zdefiniować je i omówić. W Części I – teoretyczno - metodologicznej. ustaliłam, że cel ten osiągnę dokonując analizy merytorycznej takich dokumentów jak: *Strategia Lizbońska 2000*, *Strategia Lizbońska 2005*, *Strategia Europa 2020*. Istotne okazały się także inne dokumenty m.in.: *Strategia Zrównoważonego Rozwoju 2001*, jej wersja odnowiona z 2006 roku, *Szósty Program Ramowy*, obejmujący lata 2003 – 2006 i *Siódmy Program Ramowy*, obejmujący lata 2007 – 2013, a także komunikat KE dotyczący innowacyjności, zatytułowany: *Wykorzystanie wiedzy w praktyce: Szeroko zakrojona strategia innowacyjna dla UE*, przyjęty 13 września 2006 r. Następnie realizując odpowiedzi na drugie pytanie sprawdziłam czy w kluczowych dokumentach regionalnych (np. umowie między państwem i regionem CPER: *Contrat de Projets: Etat - Région*) we Francji respektuje się niniejsze priorytety UE, jak realizuje się je w praktyce (Część II), i po trzecie sprawdziłam czy w polskiej polityce regionalnej wykorzystuje się doświadczenia francuskie, a także jaka jest w tej dziedzinie rola DATAR (*Délégation Interministérielle à l'Aménagement du Territoire et à l'Attractivité Régionale* – Delegatury Międzyministerialnej ds. Zagospodarowania Przestrzennego Terytorium i Atrakcyjności Regionalnej (nazwa obecna) (Część III). Priorytety respektowane w Polsce są uwzględnione w wielu dokumentach. Szczegółowo przeanalizowałam m.in. *Szczegółowy opis priorytetów. Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007 – 2013*, MRR, Warszawa 2009, dokument zatwierdzony przez Komisję Europejską 1 października 2007 r., stanowiący podstawę do działań innowacyjnych we wszystkich sektorach polskiej gospodarki, gospodarki opartej na wiedzy. Główne priorytety (s. 4), spójne są z priorytetami francuskiego dokumentu CPER.

W związku z tak określonym celem zasadniczym sformułowałam następujące hipotezy:

- Polityką regionalną we Francji sterują władze krajowe (w regionie reprezentowane przez Prefekta regionu) w porozumieniu z władzami samorządowymi, aktorami społeczno-gospodarczymi i mieszkańcami na zasadach *governance*. Mieszkańcy uczestniczą w zarządzaniu na zasadach demokracji partycypacyjnej.
- Polityka regionalna we Francji ukierunkowana jest na rozwój zrównoważony, obejmujący trzy dziedziny: ekonomiczną, socjalną i ochrony środowiska. Po Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro (1992 r.) *le développement durable* zdominował wszystkie sektory gospodarcze, a po 2008 roku stał się reakcją na kryzys.
- Polityka regionalna we Francji ulega wpływom tendencji globalizacyjnych, do których należą między innymi: innowacyjność, przedsiębiorczość, konkurencyjność, marketing terytorialny (promocja, *public relations*, sponsoring, reklama), atrakcyjność terytorialna (o priorytetowym znaczeniu dla pozyskania inwestorów zagranicznych). Działania promocyjne mają wpływ na klientów zewnętrznych i wewnętrznych.
- Na dynamikę przemian w regionach mają wpływ koszty. Władze samorządowe, w ramach regulacji prawnych korzystają w dużym stopniu z pomocy finansowej aktorów biznesu *acteurs-clés*, bez której nie byłaby możliwa terminowa (w latach: 2007 – 2013) realizacja kosztochłonnych zadań inwestycyjnych określonych w umowach dotyczących określonego przedziału czasowego, a wsparcie ze środków unijnych (nazywane przez Marine le Pen *la manne européenne*) jest wciąż niewystarczające.

Stadnina Setaka

- Cenne doświadczenia francuskiej polityki regionalnej przenoszone są na grunt polski. Dotyczą one procesu decentralizacji, ale także innych, francuskich (choć także unijnych) rozwiązań z zakresu polityki regionalnej, będących reakcją na wyzwania globalizacyjne. Duże zasługi na tym polu odnoszą służby DATAR, które po 2004 roku zintensyfikowały działania w Polsce z sukcesem dla obydwu stron.

Celem weryfikacji tak postawionych hipotez (zwłaszcza w opisie genezy polityki regionalnej) wykorzystałam własne archiwum zawierające sprawozdania z sesji naukowych, staży i licznych wyjazdów naukowych: Uniwersytet w Dijon – 1981 (w czasie wyborów we Francji), Paryż / Sevres – 1986, Paryż 1991, Strasbourg – 1996, 2002, 2009, Bruksela PE (niekiedy KE) – corocznie od 2002 r. do 2016 r. Wykorzystałam publikacje i dokumenty znajdujące się w zasobach Bibliothèque Internationale François Mitterrand w Paryżu – 2010 r., oraz w roku 2011 w Conseil Régional w Lille, Préfecture Régionale, Mairie de Lille, archiwum biblioteki Palais des Beaux – Arts w Lille oraz Bibliothèque de l'Université Charles de Gaulle - Lille 3. Przeprowadziłam badania ankietowe i wywiady w badanym regionie (rok 2011), których wyniki zamieściłam w przedmiotowej rozprawie. Wykorzystałam wyniki z badań przeprowadzonych także w innych regionach Francji, głównie w departamencie de l'Aude, w Conseil Général – Carcassonne: 1996 – 2001, Conseil Municipal – Marmande (w latach 2001 – 2004). Niezbędnym okazało się wykorzystanie licznych aktów prawnych, a więc regulacji zawartych w ustawie zasadniczej Konstytucji V Republiki i innych ustawach, na bazie których ewoluował proces decentralizacji. Wykorzystałam ustalenia teoretyczne i praktyczne reprezentatywnych badaczy francuskich jak: A. Bailly, A. Torre, F. Perroux, J.P. Gilly, P.H. Derycke, P.M. Defarges, J. C. Perrin, Ph. Aydalot, G. Pinson, J. Perrat, M. Maillefert. Cenne okazały się publikacje intelektualistów zrzeszonych w AISP (*Association Internationale de Sciences Politiques*) i ASRDLF (*Association de Science Régionale de Langue Française*), autorów czasopism: RERU (*Revue d'Economie Régionale et Urbaine*) oraz „Territoires 2040”. W mniejszym stopniu korzystałam z publikacji politologicznych i ekonomicznych polskich badaczy ze względu na brak szerszych opracowań. Dane faktograficzne pozyskałam dzięki pracom (przy opisie regionów przemysłowych) R. Leboutte'a, autora obszernego dzieła pt. *Histoire économique et sociale de la construction européenne*.

Dla określenia tendencji w rozwoju współczesnych regionów europejskich celowym stało się dokonanie wyboru adekwatnego / reprezentatywnego kraju i regionu. Ze względu na podobieństwa w zakresie szczególnych uwarunkowań rozwoju systemu politycznego Francji i Polski (unitarność; proces decentralizacyjny; samorząd terytorialny) zdecydowałam się na zabieg często wykorzystywany w pracach politologicznych – porównanie wybranego regionu metropolitalnego Francji i „zderzenia” go z doświadczeniami polskimi. Regionem tym jest Nord-Pas-de-Calais, respektujący priorytety wspólnotowe w strategiach rozwoju.

Należy dodać w tym miejscu, że Francja tworzyła podstawy Unii Europejskiej (Deklaracja Schumana – 5 maja 1950 r.), sterowała procesem ewolucji tej wspólnoty i nadała jej dominujący wpływ na kluczowe kierunki rozwoju. Stosunkowo wcześniej przeprowadziła reformę **decentralizacyjną** (1982 rok), a jej doświadczenia były wykorzystywane przez inne państwa, także Polskę. Ponadto Francja jest kolebką narodzin, **innowacyjnych** jak na ówczesne czasy koncepcji ekonomicznych, stanowiących podstawę obecnego systemu gospodarczego świata. Wymienić tu należy takie koncepcje jak *merkantylizm* i *protekcjonizm* (fr. *protéger* – *chronić*) zwany również *kolbertyzmem*, od nazwiska twórcy tej koncepcji, jakim był Jean Baptiste Colbert, a nade wszystko *leseferyzm* (fr. *laissez faire* – *pozwoić działać*) utworzony na bazie liberalizmu gospodarczego, oznaczający **swobodę** działalności gospodarczej. Twórcami leseferyzmu byli francuscy uczeni: François Quesnay, autor *Tablic ekonomicznych*, który po raz pierwszy w historii narodów dokonał badania gospodarki w ujęciu makroekonomicznym i Vincent de Gournay, który wprowadził po raz pierwszy

neologizm „biurokracja”. Zasady liberalizmu gospodarczego rozwijał także Jean Baptiste Say. Na tych koncepcjach budował swe klasyczne teorie ekonomiczne szkocki filozof i literat Adam Smith, zwany ojcem ekonomii klasycznej. Docenił w późniejszym okresie owe koncepcje francuskiej myśli liberalizmu gospodarczego także Franklin Delano Roosevelt, który przeniósł z Francji idee protekcyjizmu i leseferyzmu na grunt swego kraju doprowadzając do rozkwitu gospodarkę amerykańską. Francja nadal jest i pozostanie kolebką **innowacyjności**.

Nord-Pas-de-Calais to region niezwykle aktywny, dynamicznie rozwijający się, stosujący modelowe rozwiązania w wielu sektorach gospodarczych, dzięki czemu stanowi wzór dla regionów europejskich. Powierzchnia jego to 12 414 km², liczba mieszkańców 4 048 000 osób, a gęstość zaludnienia ponad 330 osób na 1 km² (trzykrotnie więcej niż w kraju, gdzie przypada 113 osób na 1 km²). Blisko 40 % (w okresie badanym) stanowili ludzie młodzi, których wiek nie przekraczał 25 lat. 95 % ludności mieszkało w miastach, pozostałe 5 % w środowiskach wiejskich. Region składał się z dwu departamentów: Nord i Pas-de-Calais, 13 okręgów 156 kantonów, 1547 gmin. 99 % ludności regionu należała do gmin włączonych do współpracujących ze sobą mikroterytoriów, tworzących wspólnoty (s. 215. Nowa mapa regionu, zgodnie z ustawą z 16 grudnia 2010 roku, zakłada połączenie wszystkich gmin w związku). Ten region należy do wyjątkowych, nie tylko ze względu na dynamikę przemian w kolejnych okresach historycznych, lecz także szeregu innych, omówionych w monografii czynników, wyróżniających go spośród innych regionów Francji. Region Nord-Pas-de-Calais w roku 2013 zajął I miejsce w konkursie na „Najszczęśliwszy Region Francji”, a także I miejsce w konkursie organizowanym przez Komisję Europejską na „Najbardziej Przedsiębiorczy Region Europejski” (na drugim miejscu był region austriacki – Styria, a na trzecim jeden z regionów Danii). Kluczową rolę w rozwoju tego regionu przemysłowego, odgrywają czynniki endogeniczne: wiedza, aktywność, operatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość **władz, liderów regionalnych, elit intelektualnych, aktorów biznesu, mieszkańców**, co ma znaczenie w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i dynamice przemian. Dostrzec należy nowoczesny sposób sterowania regionem, nie oparty na zasadach hierarchicznego zarządzania, lecz na zasadach *governance*. I nie jest to *governance catastrophique* o jakiej pisze René Leboutte, luksemburski badacz europejskich regionów przemysłowych w kontekście relacji o zagłębiu Liège i zagłębiu Charleroi, lecz region pełnego sukcesu. Muriel Maillefert z Uniwersytetu Charles de Gaulle-Lille 3, akcentuje, iż proces transformacji lat 90. dla zagłębia górniczego regionu był niezwykle trudny, lecz dzięki postawie **kompromisu i wzajemnego zrozumienia** pokonano wszystkie trudności. Wykorzystano opinie ośrodków naukowych zalecających przy budowie centrów przemysłowych zastosowanie *teorii lokalizacji* z uwzględnieniem różnych form *proximité - bliskości* (geograficznej, instytucjonalnej, organizacyjnej, przestrzennej), i kierowanie się tą zasadą w kreowaniu nowoczesnej gospodarki. Bowiem tylko lokalizacja optymalna w opinii M. Maillefert pozwala minimalizować koszty, co ma kluczowe znaczenie w erze kryzysu ekonomicznego. W realizacji kosztochłonnych projektów wykorzystano przychyłność aktorów biznesu zwanych *acteurs-clés*, którzy w chwili obecnej także współfinansują liczne działania. Są bardzo aktywnymi członkami **Rad Rozwoju**, i współdecydują obok naukowców i władz politycznych o kierunkach rozwoju. Zachodzi tu pełna synchronizacja strategii działań między władzami państwowymi reprezentowanymi przez prefekta tego regionu (i podległe mu służby DATAR i SGAR) i władzami samorządowymi reprezentowanymi przez przewodniczącego Conseil Régional.

Niniejsza monografia, jak podkreśliłam powyżej, składa się z trzech części. Pierwsza część poświęcona jest polityce regionalnej doby globalizacji w aspekcie teoretycznym – metodologicznym, druga dotyczy polityki regionalnej Francji, jej aspektu teoretycznego i praktycznego, a trzecia zawiera aspekt wpływów francuskiej polityki regionalnej na polską politykę regionalną.

Jadwiga Setała

Dążąc do udzielenia odpowiedzi na pierwsze pytanie przedstawione w celach zasadniczych, w części pierwszej, po przedstawieniu definicji pojęć (Rozdział 1.1) typu: region, region w państwie federalnym, unitarnym, regionalnym, polityka regionalna w Unii Europejskiej, jej cele, zasady, priorytety (Rozdział 1.2.), omówiłam główne tendencje w rozwoju regionalnym doby globalizacji i integracji (Rozdział 1.3.). W Rozdziale 1.3 wstępnie przedstawiłam koncepcje rozwoju regionalnego (s. 93 – 96), szerzej omówiłam paradygmat rozwoju endogenicznego „od dołu”, zdecentralizowanego, a także egzogenicznego „od góry” opartego na nurcie keynesizmu i szkole neoklasycznej, u podstaw którego leży przekonanie, że samoczynnie działające mechanizmy rynkowe uzupełniane regulującą rolą państwa są w stanie w pełni zapewnić efektywne funkcjonowanie gospodarki. (Potwierdziła się między innymi hipoteza M. Heurteux, który w artykule *Décentralisation une réforme ambitieuse* (« Clés de l'Europe »; 2003), podkreślał « tout le monde veut la décentralisation, mais il y a certains qui voient dans ce processus l'affaiblissement du rôle de l'Etat... » (wszyscy chcą decentralizacji, lecz są tacy, którzy widzą w tym procesie: osłabienie roli państwa...), a ponadto „podważanie jego unitarności i pogłębianie się nierówności między regionami”). Do głównych tendencji, wyzwań globalizacyjnych, priorytetów, zaliczyłam: innowacyjność w rozwoju regionalnym, konkurencyjność regionalną, marketing terytorialny, atrakcyjność terytorialną (i jej wpływ na bezpośrednie inwestycje zagraniczne – BIZ), przedsiębiorczość i jej wpływ na dynamikę rozwoju lokalnego i regionalnego (s. 35–138). Omawiając problematykę polityki rozwoju regionalnego bazowałam na opracowaniach współczesnych badaczy. Należy do nich między innymi: K. Colletis-Wahl, autor *Introduction générale. Les dynamiques territoriales. Quelles nouveautés*, który uważa, że rozwój terytorium ma charakter kolektywny, a jego dynamika jest umotywowana wspólnotą interesu i ma charakter wielodyscyplinarny. Twierdzi ponadto, że dynamika rozwoju jest uzależniona od koordynacji aktorów (*governance*), a nie kierowania nimi, zaś koordynacja związana jest z multiplikacją różnych rozmiarów *proximité* (bliskości). Do tego nurtu należy także: A. Bailly, autor publikacji *Quelle science pour le XXI siècle*, a także P.H. Derycke, autor artykułu *La science régionale au carrefour*. Duże znaczenie w dynamice przemian mają prace badawcze uczonych, do których należą: F. Perroux, Ph. Aydalot, C. Lacour, B. Zindeau, V. Angeon, A. O. Hirschman, G. Colletis, Y. Lung, J.P. Gilly, O. Crevoisier, B. B. Pecqueur.

Dążąc do udzielenia właściwej odpowiedzi na drugie pytanie zawarte w celu zasadniczym, (wyakcentowanym powyżej), postanowiłam część drugą monografii poświęcić polityce regionalnej Francji (Rozdział 2.1. - Rozdział 2.6.). Wstępnie, nawiązując do *Grande Révolution Française* 1789 r. dokonałam genezy samorządu terytorialnego we Francji, następnie omówiłam początki polityki regionalnej lat powojennych, tendencje centralistyczne w sterowaniu rozwojem regionalnym, nową filozofię w sterowaniu regionem (149 – 154), regulacje prawne, na bazie których funkcjonuje region francuski, politykę regionalną w Nord-Pas-de-Calais, tendencje, priorytety w rozwoju tego regionu (237 – 256), rolę władz państwowych (257 – 274) i samorządowych w regionie (279 – 300), sposób realizacji zadań, perspektywy rozwojowe w polityce regionalnej.

Dokładnej analizie poddałam następujące dokumenty: umowę (kontrakt) między Państwem, a Regionem (237 – 242) *Contrat de Projets: Etat-Région: Nord-Pas-de-Calais: 2007 – 2013*, utworzony na podstawie wielomiesięcznych debat społecznych i ośmiu aktów prawnych (s. 237 – 238), podpisany przez ówczesnego Prefekta regionu, którym był: Daniel Canepa i przewodniczącego Rady Regionalnej Daniela Percheron w dniu 11 kwietnia 2007 roku. Drugim dokumentem (257 – 277) była: *Stratégie de l'Etat pour le Nord Pas de Calais: 2009-2011*, opracowana przez SGAR, służby państwowe w regionie, trzecim (s. 245-256): *Strategie Regionale Innovation: Nord-Pas-de-Calais: 2009*, opracowana przez Conseil Régional, w zgodności z dyrektywami KE, czwartym, wielodyscyplinarnym, dotyczącym każdego aspektu życia (s. 279-291) był *Rapport Annuel de Développement Durable: 2009*, opracowany przez służby samorządowe Conseil Régional w 2010 r. Ponadto w pracy

Podpisana Jolanta Jędrzejko

wykorzystałam bogate materiały statystyczne, m.in. francuskiego urzędu statystycznego INSEE / Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques.

We Francji w roku 1956 dokonano podziału kraju na regiony planistyczne (*régions de programme*) kierując się głównie zasadą lokalizacji ośrodków przemysłowych. W roku 1960 powstało 21 okręgów o nazwie *Circonscription d'action régionale* CER, w granicach przedwojennych izb gospodarczych. W roku 1964 na poziomie okręgów utworzono urząd prefekta, którego zadaniem było kierowanie regionem w imieniu państwa, pozyskiwanie środków finansowych na realizację projektów i kontrolowanie ich wydatkowania. Powołano dwie istotne instytucje. Pierwsza o charakterze doradczym, to administracyjna komisja regionalna – *Commission administrative régionale* CAR, a druga zaś, to komisja rozwoju gospodarczego i regionalnego CODER, również ciało doradcze, głównie w zakresie spraw ekonomicznych. W 1972 roku utworzono terytorialny zakład publiczny, *Etablissement public territorial* EPT, któremu nadano osobowość prawną. EPT zastąpiły CER. W 1975 EPT miały organy uchwałodawcze, rady regionalne, utworzone z parlamentarzystów, a status jednostek samorządu terytorialnego uzyskały w 1982 roku. Status pełnoprawnych jednostek samorządu terytorialnego uzyskały dopiero w roku 1986, z chwilą przeprowadzenia pierwszych wyborów do rad regionalnych.

Staralam się udowodnić, że przełomowe znaczenie, miały wybory w 1981 roku i przejście prezydencji przez François Mitterranda, który wybrał na premiera bardzo aktywnego polityka Pierre'a Mauroy. Konstrukcję nowej ustawy powierzono przedsiębiorczemu i doświadczonemu politykowi, rozumiejącemu istotę samorządności i przyczyny braku postępu w rozwoju miast i wsi, byłemu merowi Marsylii Gastonowi Defferrowi, który rozumiał potrzeby społeczności lokalnej i w swym płomiennym przemówieniu, w przeddzień głosowania uświadomił elity polityczne o konieczności decentralizacji. Ustawą z 2 marca 1982 roku, zwaną ustawą Defferre'a, o *prawach i wolnościach gmin departamentów i regionów* państwo przekazało znaczną część kompetencji władzom terytorialnym. W art. 59 ustawy podkreślono, że gminy, departamenty i regiony administrują się same w sposób wolny, poprzez rady wybierane w wyborach powszechnych, bezpośrednich. Niniejsza ustawa (*Loi n° 82-213 du 2 mars 1982 relative aux droits et libertés des communes, des départements et des régions* (J.O. n° 52 du 3 mars 1982), określiła kompetencje i obowiązki jednostek samorządu terytorialnego, oraz, jak podkreślono w Raporcie ministerialnym *Les grandes étapes de la décentralisation en France* była punktem wyjścia do wieloetapowego (ponad dwieście ustaw i dekrétów) procesu decentralizacyjnego. Wspólnoty terytorialne poprzez następne ustawy pozyskiwały wciąż nowe prawa. W okresie od stycznia 1983 do stycznia 1986 opracowano cztery nowe ustawy. Istotne w procesie decentralizacji były między innymi: loi ART. z 6 lutego 1992 roku, loi Pasqua z 4 lutego 1995 roku, loi Voynet z 25 czerwca 1999 roku, loi Chevènement z 12 lipca 1999 roku, a nade wszystko ustawa konstytucyjna z 28 marca 2003 roku o zdecentralizowanej organizacji Republiki, i ustawa z 16 grudnia 2010 roku o reformie wspólnot terytorialnych. Niniejsza ustawa wzmacniała związki międzygminne, skłaniała gminy do kooperacji w ramach EPCI *Etablissement Public de Coopération Intercommunale*, tworzenie nowych struktur (metropolii) w strefach miejskich osiagających ponad 500 tys. mieszkańców, zastąpienie radnych generalnych i radnych regionalnych przez radnych terytorialnych oraz dawała możliwość fuzji niektórych regionów na zasadach dobrowolności (od 1 stycznia 2016 zamiast 22, Francja metropolitarna liczy 13 regionów). To właśnie w tej części *monografii* sporo uwagi poświęciłam regionowi Nord-Pas-de-Calais, omawiając kolejno jego położenie geograficzne, historię, zasoby materialne i niematerialne, akty prawne, głównie *Contrat de Projets: Etat / Région: Nord-Pas-de-Calais: 2007-2013*, a także kwestie socjalne.

Ze szczególną atencją omówiłam zadania władz regionalnych (przed wprowadzeniem nowej mapy administracyjnej): państwowych i samorządowych, których siedzibą jest Lille. Prefekt reprezentuje władzę państwową w regionie, kieruje

Jadwiga Satol

służbami SGAR i DATAR, jest mianowany na to stanowisko przez prezydenta na wniosek premiera. Jest organem uprawnionym do podpisywania umów finansowych z beneficjentami środków unijnych i z aktorami gospodarczymi. W gestii Prefekta jest badanie legalności działań samorządów lokalnych i zaskarżanie ich do sądów administracyjnych, wnikliwa kontrola zgodności działań w regionie z prawodawstwem krajowym (w tym wspólnotowym), kontrola wydatkowania środków finansowych. **Rada Regionalna** (Conseil Régional), to organ uchwałodawczy, legislacyjny (zwany także *Assemblée Régionale* Zgromadzeniem Regionalnym). Jest złożony ze 113 radnych regionalnych (rok: 2010), wybieranych w głosowaniu tajnym, powszechnym, który wybiera przewodniczącego, organ wykonawczy Rady. **Komisja Stała (Comission Permanente)**, złożona jest z 44 radnych z różnych opcji politycznych. Jej obradom przewodniczy przewodniczący Rady Regionalnej. **15 Komisji Tematycznych**, przygotowujących uchwały dla Zgromadzenia Regionalnego.

Przewodniczącym Rady Regionalnej Nord-Pas-de-Calais od 13 kwietnia 2001 roku do roku 2015 był socjalista Daniel Percheron, nauczyciel akademicki, prof. historii i geografii, senator Pas-de-Calais (wybrany do Senatu 25 września 1983 roku, następnie 27 września 1992 roku, 23 września 2001 r. i ponownie 25 września 2011 r.). W badaniach poziomu zadowolenia interesariuszy wewnętrznych (np. mieszkańców) z racji zamieszkiwania w tym regionie większość przypisuje sukcesy regionalne (2011 r.) właśnie temu politykowi, za jego wiedzę, umiejętności negocjacyjne, aktywność, kreatywność, przedsiębiorczość, elastyczność, stosunek do drugiego człowieka, „wrodzony entuzjazm”, poczucie humoru. We własnych badaniach ankietowych przeprowadzonych w regionie francuskim na próbie 720 osób, w dniach 25 stycznia – 7 lutego 2011 r., to właśnie Daniel Percheron zdobył największe uznanie. O jego zaletach pisali głównie ludzie młodzi: „wysoki poziom wiedzy” – zaznaczyło 86 % ankietowanych, „umiejętność współpracy” – 78 %, „otwartość” – 82 %, „aktywność, przedsiębiorczość” – 89 %, „poczucie humoru” – 80 %, „entuzjazm” – 95 %.

Ustaliłam także, że Nord Pas de Calais, to najbardziej konkurencyjny i innowacyjny region we Francji, w którym pracuje 4600 badaczy naukowych, uczy się 160 tys. studentów, funkcjonuje 6 uniwersytetów państwowych i prywatnych, 30 Wyższych Szkół Inżynierskich. Prężnie funkcjonuje 7 *pôles de compétitivité* – biegunów konkurencyjności, megaklastrow, oraz 14 *pôles de performances* – biegunów doskonałości, stanowiących ostoję innowacyjności. Duże znaczenie dla potencjału innowacyjnego mają liczne Centra Transferu Technologii, Izby Handlowo-Przemysłowe, Centra Doskonałości, Centra Badawczo-Rozwojowe, Centra Zaawansowanej Technologii, Inkubatory Przedsiębiorczości, Inkubatory Technologiczne, Regionalne Centra Innowacji, Parki Naukowe. Przykładami instytucji, w których priorytetem jest innowacyjność są: agencja The Lille Metropole Development Agency, Nord France Innovation Développement (animatore sieci „jinnove”), Centre Plaine Image, Eurasanté – sieć instytucji badawczych, kompleks Euratechnologie, Centre Valenciennes Technopôle.

Ponadto wskazałam kluczowe atuty regionu, między innymi fakt, że w 2011 roku region uzyskał 270 patentów, co zważywszy wymagania Europejskiego Urzędu Patentowego (Polska tylko - 45) jest odbierane jako sukces.

Odpowiedź na trzecie pytanie zawarte w celu zasadniczym znajduje się w części trzeciej niniejszej książki, gdzie podkreśliłam wpływ doświadczeń francuskich na proces decentralizacji w Polsce i polską politykę regionalną. Ustaliłam, iż obydwa państwa będąc członkami Unii Europejskiej realizują dzisiaj już ten sam kierunek rozwoju, oparty na założeniach *Strategii: Europa 2020*. Duże znaczenie w kreowaniu dobrych praktyk w Polsce mają francuskie służby DATAR, które już w latach 1998 – 2004, przed wejściem Polski w struktury unijne w ramach kooperacji europejskiej *Programme de Coopération Européenne* PCE, w porozumieniu z Komisją Europejską, prowadziły liczne szkolenia w Polsce w zakresie polityki regionalnej za pośrednictwem Ambasady Francji w Warszawie lub Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Również z inicjatywy DATAR w 2006 roku powstało w Polsce *Groupeement Européen de Coopération Territoriale* GECT, zespół ekspertów

Jadwiga Szustak

francuskich do spraw współpracy terytorialnej, który prowadzi szkolenia w Polsce i do chwili obecnej aktywnie uczestniczy w pracach na rzecz rozwoju regionalnego.

Osiągnięte wyniki z badań przedstawiłam w Zakończeniu, w którym podkreśliłam dynamikę rozwoju regionalnego we Francji. Potwierdziły się także hipotezy przedstawione we wstępie niniejszej monografii.

Ustaliłam, że: na sterowanie polityką regionalną we Francji mają dominujący wpływ władze krajowe reprezentowane przez prefekta w danym regionie (reprezentanta każdego ministra) i jego służby SGAR, DATAR. Mają one wpływ zarówno na sterowanie regionem, a także opracowywanie kierunków rozwoju biorąc pod uwagę zasady *governance*. Postacią równorzędną w sterowaniu regionem jest przewodniczący Conseil Régional CR (Rady Regionalnej), reprezentant samorządu terytorialnego, wspólnot terytorialnych, mieszkańców. Każdy dokument prawny (uchwały) regionu zawiera dwa podpisy: prefekta i przewodniczącego. Dostrzega się synchronizację w strategiach programowych prefekta i przewodniczącego, a wypracowane treści dokumentów kluczowych, są wynikiem kompromisu między koncepcjami władz państwowych w regionie i władz samorządowych (debaty wielu ogniw). Przewodniczący regionu Nord-Pas-de-Calais respektuje zasady demokracji partycypacyjnej, pozwala na wdrażanie w strategiach rozwoju inicjatyw mieszkańców (zgodnie z regulacjami EKST i EKSR), umożliwia wykorzystanie potencjału endogenicznego. Zadziwiająca jest aktywność mieszkańców, ich przedsiębiorczość i współpraca z liderami lokalnymi i władzami w pracach na rzecz regionu, co docenia przewodniczący CR, utrzymujący stały kontakt z mieszkańcami za pomocą mediów społecznościowych. W Nord-Pas-de-Calais respektowane są nowe metody sterowania i zarządzania regionem, zgodnie z wyzwaniem ery globalizacji. Nowe metody opierają się nie tyle na wydawaniu poleceń i kontroli ich wykonywania, jak to miało miejsce w organizacji hierarchicznej, lecz na dialogu i kompromisach, na komunikowaniu i współpracy, a więc na *governance*. *Governance* jest „pochodną demokracji i globalizacji” (P.M. Defarges, *La gouvernance*, s.30), która niosąc wolność i swobody obywatelskie, daje szansę współdecydowania o własnym rozwoju. Dostosowana jest do warunków życia ludzi wolnych, żyjących w systemach demokratycznych, w warunkach względnego dobrobytu. Takie społeczeństwo, jak dostrzega A. Jewtuchowicz, (*Terytorium i współczesne dylematy jego rozwoju*, s. 30) wymaga innych metod zarządzania, niż społeczeństwo tradycyjne. Rola władz ogranicza się tylko do koordynowania. Gospodarka nie może być już zamknięta w sztywnym biurokratycznym gorsecie, wymaga innej niż dotychczas organizacji i struktury, zatem sprawdza się teoria J. Rifkina, który twierdzi, że organizacja hierarchiczna sprawdza się w okresach stabilności rynku, ale katastrofalnie zawodzi w warunkach ciągłych zmian, jest ona bowiem zbyt sztywna, by mogła się do nich dostosować. To właśnie reforma decentralizacyjna, którą ocenia się jako największą zmianę instytucjonalną od prawie dwóch stuleci umożliwiła rozkwit nowej metody zarządzania określanej mianem *governance*, a w koncepcjach rozwoju regionalnego **paradygmatem rozwoju zdecentralizowanego**.

Z przeprowadzonych badań wynika, że skąpe środki finansowe nie wystarczają na realizację ambitnych planów regionu Nord-Pas-de-Calais, region jest zadłużony (np. w 2012 r. zadłużenie wynosiło 1,8 mld euro, co w opinii wiceprzewodniczącego ds. finansowych B. Romana, stanowiło 400 euro na mieszkańca i nie było tak wysokie jak w kraju, gdzie zadłużenie na jednego mieszkańca wynosiło 20 tys. euro. (H. Franchini, *Budget. La Region se serre la ceinture*, „Nord-Pas-de-Calais”, styczeń-luty 2012, s. 9). Dotacje z Unii Europejskiej (nazywane przez Marine le Pen *la manne européenne* / manną europejską) są zbyt skromne, stąd między innymi uzasadnione i niezbędne jest korzystanie z pomocy aktorów biznesowych, nazywanych *acteurs-clés* (w ramach regulacji prawnych), którzy poprzez swą obecność w Radach Rozwoju, mają jednak duży wpływ na ustalanie kierunków rozwoju polityki regionalnej. Bez pomocy podmiotów prywatnych, nie byłaby np. możliwa

Jeżeli nie ma środków

budowa drogi wodnej, ekologicznej – kanału *Seine Nord-Europe* o długości 106 km, łączącego akwen Sekwany z wodami rzecznyymi Północy Europy, którego koszt całkowity planowany był na 4,2 mld. euro. (900 mln euro stanowiły środki samorządów terytorialnych, 900 mln – środki z budżetu krajowego, 300 mln – fundusze unijne, co stanowi łącznie 2,1 mld. czyli 50 %. Pozostałą kwotę, czyli 2,1 mld zaoferowali *acteurs – clés*. (Por. *Le guide économique: Nord Pas de Calais – Picardie*, red. B. Picard, Editions : PTC, Rouen 2010, s. 231).

Jak udowodniłam w Części drugiej monografii, kluczowym priorytetem w rozwoju regionalnym jest rozwój zrównoważony (197 – 214), *le développement durable*, interpretowany jako „rozwój stały”, „rozwój trwały”, „rozwój ekologiczny”, utożsamiany z permanentnym rozwojem polityk sektorowych, a w szczególności: gospodarczej, społecznej i ochrony środowiska. Jest ponad 75 definicji tego terminu, w uproszczeniu można stwierdzić, że zakłada on takie ukierunkowanie rozwoju, by zabezpieczyć wszystkie zasoby ziemi i umożliwić następnym pokoleniom korzystanie z nich w pełni. Zainteresowanie tematyką zagrożeń (degradacja środowiska, eksplozja demograficzna, zachwianie równowagi w ekosystemach) pojawiło się już w XIX w., a w l. 60 i 70. XX wieku ponownie podjęto dyskusje w ramach Klubu Rzymskiego, konferencji ONZ i innych spotkań międzynarodowych. Równocześnie tę problematykę dyskutowano na rue Grenelle w Paryżu od lat 60., opracowując dokumenty: *Grenelle I*, *Grenelle II*, *Grenelle – Environnement*. Przełomowe znaczenie dla tej kwestii miał Szczyt Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 roku, w czasie którego przedstawiono rzetelną analizę SWOT Planety Ziemi i ze względu na skalę niespotykanych wcześniej zagrożeń wypracowano dokument pod nazwą Agenda 21 (dokument 500 - stronicowy, zasady ujęte w 40 rozdziałach), w którym przedstawiono zasady wdrażania zrównoważonego rozwoju dla wszystkich państw świata. Francja i jej regiony (s.231) okazała się pionierem w tej aktywności. W *Narodowej Strategii Zrównoważonego Rozwoju na lata 2003 – 2008*, przyjętej przez rząd Raffarina, w czerwcu 2003 r. zaproponowano utworzenie 500 lokalnych Agend 21, przed upływem 2008 r. Do 2009 roku realizowano już działania w ramach 560 lokalnych Agend 21, a w regionie Nord-Pas-de-Calais – 55. Spektakularne działania podjęto natychmiast wdrażając dodatkowe akty prawne wstępnie w takich dziedzinach jak: *bâtiments* (budownictwo), *transports* (transport), *énergies* (energia), *biodiversité* (bioróżnorodność), *risques-déchets-santé* (ryzyko-odpady-zdrowie), *consomation durable* (konsumpcja zrównoważona), *gouvernance* (zarządzanie / współzarządzanie). Do ustawy zasadniczej, Konstytucji V Republiki z 4 października 1958 roku wprowadzono *Kartę Środowiska 2004*, obecną w tekście (stan prawny –grudzień 2009, s. 38), złożoną z Wprowadzenia i 10 artykułów (s. 205 – 206, tłum. własne). Poprzez platformę dyskusyjną *Le Forum des solutions* (Forum rozwiązań), na łamach ministerialnego czasopisma „Planète Grenelle”, pojawiło się tysiące rozwiązań jak wdrażać życie najdoskonalsze pomysły w ramach hasła „oszczędność na każdym kroku”. Region Nord-Pas-de-Calais wykazał największe zaangażowanie w kraju, aktywizując całe społeczeństwo do działań już w 1992 roku (s.231).

Rozwój zrównoważony, edukacja, wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, innowacyjność, przedsiębiorczość, konkurencyjność, *governance*, atrakcyjność terytorialna istotna w pozyskiwaniu inwestorów zagranicznych, to czynniki (s. 104 – 124, s. 238 – 240, s. 309 – 311, s. 374 – 386) decydujące o potencjale rozwojowym w regionach w erze globalizacji. Celując opracowane strategie działań długoterminowych różnych sektorów gospodarczych, spójne z priorytetami (I. promocja gospodarki regionalnej, II – ochrona środowiska (plan klimatyczny), III konkurencyjność regionu, IV – atrakcyjność terytorialna, V – kształcenie przez całe życie) i projektami zawartymi w kontrakcie planowym między państwem a regionem – CPER, ukierunkowanie na rozwój inteligentnych specjalizacji, i maksymalne wykorzystanie atutów regionu (położenie geograficzne, zasoby ludzkie) decydują o sukcesie. Rozwiązania sieciowe (*bieguny konkurencyjności, klastry, megaklastry*),

Podsumowanie

współpraca z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi i badawczymi, inwestycje zagraniczne (jako efekt atrakcyjności terytorialnej), o które zabiegają wszystkie regiony, stanowią szansę w realizacji programów kosztochłonnych i tworzeniu nowych miejsc pracy celem eliminacji bezrobocia i ekskluzji społecznej. Badania winny być ukierunkowane na minimalizację kosztów i rozwój zrównoważony. Minimalizację kosztów zapewnia zgodnie z opinią Muriel Maillefert z Université Charles de Gaulle – Lille 3 *proximité géographique, organisationnelle, institutionnelle, spatiale*, (bliskość geograficzna, organizacyjna, instytucjonalna, przestrzenna) dające efekt synergii. Tempo korzystnych przemian, ewolucji procesu metropolizacji i terytorializacji w regionie, jak słusznie twierdzi Collette Fourcade z Uniwersytetu w Montpellier (konferencja *Entrepreneuriat et territoires* w styczniu 2013 roku w Rouen Business School we Francji) uzależniona jest od innowacyjności poszerzonej i przedsiębiorczości kolektywnej, co sprawdza się w gospodarce innowacyjnej, opartej na wiedzy.

Ustaliłam także, że w polskiej polityce rozwoju regionalnego (lata: 2007 – 2013) dokonują się pozytywne zmiany ukierunkowane na realizację tych samych priorytetów, które respektowane są we francuskiej i europejskiej polityce regionalnej, wyeksponowanej m.in. w *Strategii Europa 2020* (odpowiedni, sięgający do 75 % wzrost wskaźnika zatrudnienia, nakłady na B+R sięgające 3% PKB, współczynnik 20/20/20 w zakresie klimatu i energii, ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących edukację szkolną, podniesienie do 40 % wskaźnika osób z wyższym wykształceniem w odpowiednim przedziale wiekowym, zmniejszenie o 20 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem). Cenne dla polskiej polityki regionalnej są liczne szkolenia i seminaria realizowane przez ekspertów francuskiej polityki regionalnej z przedstawicielami MRR i polskimi naukowcami (s. 354 -356), którzy prowadzą wykłady i dzielą się z ekspertami polskimi w istotnych sprawach (np. kontrakty wojewódzkie, Obserwatoria Terytorialne, kwestie ekologiczne). Innowacyjność, tworzenie klastrów, gron i innych rozwiązań sieciowych, konkurencyjność, edukacja, tworzenie inteligentnych specjalizacji, walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, rozwój zrównoważony są obecne w polskich programach rozwoju. Wzrasta w szybkim tempie liczba jednostek doradczych, wielko powierzchniowych instytucji badawczych, wzrasta jednak bardzo wolno respektowanie zasad *governance*, współzarządzania i partycypacji w zarządzaniu (w roku 2011 wskaźnik partycypacji w Nord-Pas-de-Calais wynosił 85 %, a w Polsce 12 %), wzrasta też stopniowo wykorzystanie przez władze potencjału endogenicznego (wiedzy mieszkańców, przedsiębiorczości liderów lokalnych, aktorów gospodarczych) dla celów rozwojowych.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Jednym z istotnych, pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych jest monografia, wydana w 2015 roku zatytułowana *Debata o polskiej drodze do Unii Europejskiej w latach 2001 – 2003*, (Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2015, 250 stron, skrócona i znacznie zmodyfikowana wersja pracy doktorskiej).

Celem niniejszej publikacji był opis debaty o polskiej drodze do Unii Europejskiej od wyborów parlamentarnych 23 września 2001 roku do referendum akcesyjnego 7-8 czerwca 2003 roku, z uwzględnieniem opinii trzech środowisk: intelektualnego, politycznego i dziennikarskiego. W ten sposób powstał korzystny model do badań stylów myślenia, postaw i zachowań kręgów teoriopoznawczych (intelektualiści), ideotwórczych (politycy), opiniotwórczych (dziennikarze). Był to końcowy etap 15-letniego okresu, w jaki Polska weszła w wyniku rozmów Okrągłego Stołu, zapoczątkowanych 6 lutego 1989 roku. Zwycięstwo zwolenników reform w wyborach 4 czerwca 1989 roku i podpisanie Układu Europejskiego dnia 16 grudnia 1991 roku zapoczątkowało nowy proces przemian przedakcesyjnych. Inauguracja negocjacji akcesyjnych 31 marca 1998 roku i ich zakończenie

Janusz Szustek

13 grudnia 2002 roku w Kopenhadze, oraz podpisanie Traktatu akcesyjnego w Atenach w Grecji 16 kwietnia 2003 roku nie dawały pewności, że obywatele polscy poprą kierunek przemian i powiedzą „Tak” dla Unii Europejskiej. Uzależnione to było od ich postawy w referendum akcesyjnym. Z powagą traktowali strony pozytywne i negatywne tego procesu.

Celem naukowym książki było analityczne spojrzenie na proces dyskursu politycznego o akcesji i znalezienie odpowiedzi na pytania kto popierał ideę integracji, kto ją negował i jak motywował swą postawę. Analizy badawcze zawarte w niniejszej publikacji o charakterze politologiczno-prasoznawczym były prowadzone „na gorąco”(codziennie) z wykorzystaniem trzech zespołów źródeł, do których należały: literatura naukowa, sprawozdania sejmowe i artykuły prasowe zawarte w pięciu wysokonakładowych periodykach, do których należały: „Gazeta Wyborcza”, „Trybuna”, „Rzeczpospolita”, „Życie”, „Nasz Dziennik”.

Książka składa się z czterech rozdziałów poprzedzonych wstępem, zakończenia, bibliografii i Aneksu zawierającego informacje o ujęciach kwantytatywnych zawartości dzienników prasowych. W rozdziale pierwszym przedstawiłam opis metod i technik badawczych stosowanych w badaniach politologicznych, zasadę klasyfikacji europostaw z uwzględnieniem podziału na: euro entuzjastów, eurooptymistów, euro realistów, euro pesymistów, eurosceptyków. W drugim skupiłam uwagę na problematyce akcesji w literaturze naukowej i postawie środowisk naukowych wobec tego procesu. W trzecim przedstawiłam postawy elit politycznych, a w czwartym stanowisko dziennikarskie.

W debacie o polskiej drodze do Unii brali udział wszyscy posłowie zrzeszeni w klubach i kołach poselskich. Klub parlamentarny SLD liczył 196 posłów, PO – 57, PiS – 43, Samoobrony – 42, PSL – 40, LPR – 30, UP – 16, Niezrzeszonych – 13. Aktywni na scenie politycznej byli inni przedstawiciele elit politycznych, w tym ówczesny prezydent i premier. Każda z opcji politycznych przytaczała swą argumentację, odnotowaną w sprawozdaniach sejmowych i komentowaną w środkach masowego przekazu. Badając te wypowiedzi zebrałam 800 stron „opinii - sądów”, po czym klasyfikując je według modelu Harolda Lasswella i kryteriów *analyse du contenu* Bernarda Berelsona, a także kryteriów aprobatywności Janisa i Fadnera dokonałam podziału niniejszych „opinii - sądów” wypowiedzianych przez przedstawicieli poszczególnych opcji politycznych. Badania pozwoliły także określić stanowisko prasowe względem akcesji. Dokonując szczegółowych analiz kwantytatywnych według Ireny Tetelowskiej okazało się, że dziennie powierzchnia materiału prasowego z zakresu integracji wynosiła średnio około 17 tysięcy centymetrów kwadratowych, co w przeliczeniu na format A-8 wynosiło 80 stron tekstu. W okresie bogatym w wydarzenia polsko-unijne 40 tysięcy centymetrów kwadratowych, co oznaczało, że niniejsze dzienniki dostarczały polskiemu czytelnikowi codziennie książkę o grubości 150 stron formatu A-8. „Gazeta Wyborcza” problematyce integracji poświęcała aż 12 % swej powierzchni, „Trybuna” - 11%, „Rzeczpospolita” – 6%, „Życie” – 6%, a „Nasz Dziennik” - 13 %.

Oceniając przedstawioną w monografii obszerną argumentację o polskiej drodze do Unii Europejskiej trzech wymienionych powyżej środowisk, należy podkreślić, że elity intelektualne popierały wytyczony po obradach Okrągłego Stołu kierunek przemian, były za akcesją i wykazały postawę euro realistyczną. Dostrzegały strony pozytywne, ale również, zwłaszcza ekonomiści liczne strony negatywne. Partie polityczne wykazały zmienny stosunek wobec akcesji. PO, UW, a także prezydent Aleksander Kwaśniewski, premier Leszek Miller i inni przedstawiciele sceny politycznej: Danuta Hubner, Bronisław Geremek wykazali postawę euro entuzjastyczną. Politycy partii rządzącej SLD-UP postawę euro optymistyczną, PiS, PSL a także inni politycy na miarę Lecha Wałęsy, Janusza Śniadka – postawę euro realistyczną, LPR, negująca obrany kierunek - postawę euro pesymistyczną, a Samoobrona- postawę eurosceptyczną. Podobną postawę wykazał elektorat niniejszych opcji politycznych. Środowisko dziennikarskie także było podzielone. Z dokładnych badań wynika, że „Gazeta Wyborcza” prezentowała postawę euro entuzjastyczną, „Trybuna” – euro optymistyczną,

Techniczne Satelity

„Rzeczpospolita” – euro realistyczną, „Życie” euro pesymistyczną a „Nasz Dziennik” – eurosceptyczną. Debata miała charakter polemiczny, przypominający niekiedy kłótnię.

Polacy w okresie przedreferendalnym zaufali głównie euro entuzjastom i eurooptymistom, liczyła się również postawa Kościoła i papieża Polaka, Jana Pawła II, który popierał tę drogę, widział bowiem wielką misję Polski do spełnienia w Unii Europejskiej. 7-8 czerwca 2003 roku Polacy poszli do urn wyborczych (frekwencja – 58,8 %), i wynikiem 77,5 % (przy 22,5% odmiennego zdania) powiedzieli TAK dla akcesji. Dzięki tej decyzji Polska weszła w struktury unijne 1 maja 2004 roku i realizuje z pozytywnym skutkiem proces reform.

Pozostały mój dorobek naukowy koncentruje się wokół dwóch obszarów badawczych w zakresie nauk o polityce, takich jak:

- A. Integracja europejska. Edukacja priorytetowym celem w UE
- B. Polityka regionalna (w Polsce i we Francji).

A. Integracja europejska. Edukacja priorytetowym celem w UE

Początki moich zainteresowań procesem integracji europejskiej sięgają okresu studiów magisterskich na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, w czasie których aktywnie redagowałam artykuły i referaty na temat życia politycznego we Francji na zajęcia *Travaux pratiques* z prof. W. Wielgosz. Znajomość języka francuskiego umożliwiła mi już wtedy **korzystanie z literatury francuskojęzycznej** (artykuły w *Le français dans le monde*) i materiałów archiwalnych w czasie pisania pracy magisterskiej, pracy na drugi stopień specjalizacji zawodowej, a w późniejszym czasie pisania artykułów naukowych i monografii.

Duże znaczenie dla moich późniejszych studiów badawczych i treści monografii o polityce regionalnej (głównie przy prezentacji genezy i sytuacji społeczno-gospodarczej w l. 80) we Francji miał Staż na Uniwersytecie w Dijon w 1981 roku. Staż ten obejmował następujące dziedziny:

- L'enseignement en France (System Szkolny we Francji)
- La protection sociale en France (Ochrona socjalna we Francji)
- Quelques aspects de la vie culturelle (Niektóre aspekty życia kulturowego)
- L'agriculture en France (Rolnictwo we Francji)
- L'urbanisme et le cadre de vie (Urbanistyka i ramy życia)
- Le monde du travail (Świat pracy)
- La vie politique (Życie polityczne)
- Les minorités actives (Mniejszości aktywne)
- Pouvoir central, pouvoir local (Władza centralna, władza lokalna)

Pozyskane materiały wykorzystałam w swej pracy badawczej.

Również duże znaczenie miało uczestnictwo w Stażu 1986 r. w Centre International: Sèvres. Część wykładów odbywała się w Sèvres, a pozostałe w Paryżu. Wtedy dokonałam kwerendy zasobów bibliotecznych w Sorbonie. Pobyt na Stażu był finansowany przez MEN.

Uczestnictwo w zagranicznych stażach i na pobytach studyjnych pozwoliło mi dostrzec różnice w potencjale rozwojowym państw europejskich i docenić zalety demokracji. Kwestie te były głównym tematem **referatów naukowych** wygłaszanych przeze mnie na konferencjach, a także biorąc pod uwagę popularyzację wyników badań naukowych upowszechniałam zdobytą wiedzę na spotkaniach z nauczycielami, studentami, władzami samorządowymi, dyrektorami szkół, kuratorami i przedstawicielami Ambasady. Ta tematyka dominowała także w referatach i komunikatach wygłaszanych przeze mnie w MEN w czasie konferencji i spotkań m. in. w ramach podsumowania działalności w Projektach SOCRATES. Złożyłam także artykuł z realizacji unijnego projektu edukacyjnego *Je te parle de chez moi, et*

Je te parle de chez moi, et

comment est-ce chez toi realizowanego pod moim kierownictwem z nauczycielami i młodzieżą państw europejskich w latach: 1997 – 2002. Ten projekt stanowił opis panoramy życia w krajach europejskich, w tym we Francji. Ta tematyka dominowała także w moich artykułach publikowanych w czasopiśmie samorządowych i pracach zbiorowych. Do ważniejszych artykułów z tego okresu należy zaliczyć między innymi: *Wejście w Europę. Programy edukacyjne Unii Europejskiej* (1998) oraz dwa artykuły o tym samym tytule, dotyczące projektów unijnych: *Cenne inicjatywy* (2001, 2001). W niniejszych artykułach została przedstawiona problematyka programów edukacyjnych w ujęciu teoretycznym oraz w ujęciu praktycznym, z uwzględnieniem poszczególnych zasad działań „Krok po kroku” i opisem znaczenia tych projektów dla ludzi w każdym wieku. Niniejsze artykuły dotyczą realizacji projektów edukacyjnych Unii Europejskiej, głównie w ramach Programu Sokrates, przyjętego wstępnie do realizacji przez państwa członkowskie (15) na lata 1995 - 1999, a potem przedłużonego na następne lata. Polska uzyskała możliwość realizacji programu już w 1998 roku (o czym poinformowano nas w czasie konferencji dla „Środowisk twórczych” w Pałacu Porczyńskich w Warszawie). Podstawą prawną programu są art. 149 i 150 Traktatu o Unii Europejskiej, promujących ideę „kształcenia przez całe życie”. Program Sokrates zawiera następujące komponenty: ERAZMUS, adresowany do szkolnictwa wyższego, studentów i pracowników naukowych, inspirujący do współpracy między uczelniami, COMENIUS, realizowany na poziomie szkół średnich, podstawowych i przedszkoli, LINGUA, realizowany na wszystkich etapach kształcenia celem doskonalenia języków obcych, GRUNDTVIG, adresowany do placówek kształcących dorosłych w ramach „Uczenia się przez całe życie”, NARIC, mający na celu tworzenie sieci informacyjnej na temat porównywalności i uznawania wykształcenia, MINERVA, wspierająca europejską współpracę w zakresie kształcenia otwartego, kształcenia na odległość z wykorzystaniem technologii informatyczno – komunikacyjnych, ARION, adresowany do przedstawicieli władz oświatowych różnych szczebli, EURIDICE, ukierunkowany na tworzenie sieci informacyjnych o systemach edukacyjnych. UE przywiązuje wciąż kluczową wagę do kształcenia przez całe życie, a dynamikę rozwoju gospodarczego uzależnia od poziomu wykształcenia swych obywateli. Wspiera współpracę, między instytucjami szkolnymi i promuje tego typu działania.

W 1998 roku podjęłam decyzję o przeprowadzeniu badań na temat pozytywnych i negatywnych stron polskiej akcesji w UE wśród studentów Akademii Świętokrzyskiej na kierunku Politologii, Ekonomii i Zarządzania. Wyniki badań umieściłam w monografii *Trudna polska droga do Unii Europejskiej*, która po recenzjach została złożona do druku. Ponadto napisałam i złożyłam do druku monografię *Na szlakach Unii Europejskiej*.

Uczestnicząc w zagranicznych konferencjach naukowych niejednokrotnie pojawiał się pytanie o kwestie socjalne i kwestie bezrobocia w Unii Europejskiej. Mówił o tym m.in. prof. P. Gelpi z Uniwersytetu Sorbony oraz prof. P. Davies z Uniwersytetu w Londynie. Ci uczeni twierdzili, że w Polsce najpilniejszym zadaniem dla władz państwowych pragnących likwidacji bezrobocia jest wprowadzenie systemu synchronizacji między rynkiem pracy a systemem szkolnictwa. Wierzyli, że jest to najskuteczniejszy sposób na zlikwidowanie tego problemu. W artykule *La verté du chômage, le plus grand problème d'aujourd'hui* (2001) przedstawiłam niniejszy problem w sposób obszerny prezentując przyczyny bezrobocia i jego skutki w państwach Unii Europejskiej. W spotkaniach przedreferendalnych dyskutowano wówczas o realnych szansach dla Polski. Pierwszym krokiem na drodze do Unii był Układ Europejski, podpisany 16 grudnia 1991 roku w Brukseli, który wszedł w życie z dniem 1 lutego 1994 roku (część handlowa 1 marca 1992 roku). Środowiska naukowe (głównie prof. Z. M. Klepacki) i elity polityczne liczyły na wcześniejszą datę wejścia do Unii Europejskiej. Wymieniano 1995 rok, oficjalną datę piątego poszerzenia. Jednakże barierą dla kraju były ustalenia Kopenhaskie z 1993 roku i kryteria konwergencji przewidziane traktatem z

Stadimir Sotobek

Maastricht z 7 lutego 1992 roku. 8 kwietnia 1994 roku Polska złożyła wniosek o członkostwo w Unii, który został zaopiniowany treścią dokumentu AVIS na forum PE w Strasburgu 16 lipca 1997 roku i zaaprobowany przez Radę Europejską 13 grudnia 1997 roku w Luksemburgu. Wszystkie te kwestie przedstawiłam i dokonałam wnikliwej analizy w artykułach *Polska droga do Unii. Ustalenia kopenhaskie w zakresie rolnictwa* (2003), „Za” i „przeciw” Unii. *Rozważania przedakcesyjne* (2003), *L'ordre et l'harmonie dans la création de l'Union Européenne* (2003).

Zainteresowanie procesem integracji wzrastało w Polsce po 1989 roku, jeszcze bardziej po podpisaniu Układu Europejskiego 16 grudnia 1991 roku, dlatego właśnie tematyka otwarcia na Zachód, by korzystać z doświadczeń krajów członkowskich EWG, była uważnie śledzona przez społeczności lokalne. W okresie przedakcesyjnym cała Polska włączona była w debatę, a naukowcy i badacze tego procesu informowali o skutkach akcesji. W latach 1991 - 2004 głosiłam na konferencjach liczne referaty w kraju (Tarnobrzeg, Sulejówkę, Warszawa, Piotrków Trybunalski, Tarnów) i za granicą (Paryż, Ascoli Piceno, Carcassonne, Lleida, Barcelona, Londyn, Zurich, Bordeaux, Comblain la Tour, Bruksela, Strasburg...) podkreślając pozytywne strony procesu integracji europejskiej i wejścia Polski w struktury unijne.

A. Polityka regionalna we Francji i w Polsce.

Dla Polski po wejściu w struktury unijne rozpoczął się zupełnie nowy okres, okres pełnego uczestnictwa we wszystkich sprawach całego ugrupowania. Brak doświadczenia z wykorzystaniem funduszy unijnych powodował, że w latach 2004 – 2006 nie wykorzystano wszystkich możliwych aplikacji. Należało właściwie zaplanować wydatkowanie przyznanych Polsce środków na lata 2007 - 2013 i zatroszczyć się o ich racjonalne i przejrzyste wykorzystanie, by nie popełnić błędów z poprzedniego okresu. Szeroko dyskutowano, jak wykorzystać fundusze, by zgodne były z założeniami *Strategii Lizbońskiej* z 2000 roku i *Odnowionej Strategii Lizbońskiej* z 2005 roku. Debaty organizowały samorządy i ośrodki naukowe. Zapraszano pracowników naukowych do głoszenia referatów dotyczących strategii rozwoju jednostek samorządu terytorialnego, a także sposobów wykorzystania funduszy unijnych. Wygłosiłam wówczas liczne referaty, które komentowano na łamach prasy lokalnej i czasopism samorządowych. Powstały wówczas liczne artykuły typu *Znaczenie debat w procesie integracji europejskiej* (2005), w których podkreślałam znaczenie dyskursu politycznego i rolę wspólnot lokalnych w decydowaniu o przyszłości swych terytoriów. Kluczowe znaczenie dla potencjału gospodarczego jednostek obszarowych, zwłaszcza w dobie kryzysu gospodarczego miały relacje handlowe typu import i eksport o czym napisałam w artykule *Rola protekcyjizmu w dobie globalizacji* (2006), podkreślając konieczność wzmocnionej troski władz krajowych o potencjał gospodarczy kraju w erze różnorodnych „zawirowań” ekonomicznych. Znaczną rolę w kreowaniu potencjału krajów i regionów odgrywały klastry, o czym pisałam w artykule *Klastry, jako przemysłowe systemy lokalne* (2007). Ważną rolę odgrywały także doceniane już wówczas w Polsce inwestycje zagraniczne, które nie były jednakowo lokowane w polskich regionach, dlatego między innymi województwo świętokrzyskie, do którego napłynęła znikoma ilość BIZ spadało w rankingach konkurencyjności na dalsze pozycje w stosunku do innych województw. Napisałam o tym w artykule *Województwo świętokrzyskie na tle innych regionów kraju* (2007). Potencjał ekonomiczny regionu (czy firmy) zależy w dużym stopniu od aktywności władz lokalnych i regionalnych, menedżerów, którzy poprzez swą przedsiębiorczość mogą zapewnić dynamikę w rozwoju danej jednostki. Te kwestie omówiłam w artykule o znaczeniu kapitału ludzkiego zatytułowanym *Wpływ menedżera na funkcjonowanie organizacji* (2007) oraz w artykule *Przedsiębiorczość cechą menedżera przyszłości* (2010). Osoby sterujące przedsiębiorstwem lub regionem mogą przyczynić się do sukcesu firmy czy jednostki obszarowej. Niezwykłą rolę odgrywają osoby u steru rządu i państwa, a więc elity polityczne

Justyna Sztuba

mające pozytywny wpływ na gospodarkę państwa, pod warunkiem, że nie ulegają działaniom korupcyjnym. Takie działania niszczą społeczeństwo, o czym czytamy w moim artykule zatytułowanym *Etyka w polityce* (2007).

Od 2008 roku zainteresowałam się i prowadziłam nowe badania nad europejską **polityką regionalną** w dobie globalizacji. Podjęłam decyzję przedstawienia jej na przykładzie regionu Nord-Pas-de-Calais we Francji. Pierwszym artykułem z tego obszaru badawczego było *Gospodarowanie zasobami regionu na przykładzie Nord-Pas-de-Calais*. Badając problematykę tego regionu dostrzegłam niezwykle dynamiczną dynamikę rozwoju, o czym napisałam w artykule *Le dynamisme dans le développement régional sur la base de la région Nord-Pas-de-Calais*. Wstępny wniosek jaki nasuwał się, to stwierdzenie, że nie wystarczy kilka stron na omówienie bogatej tematyki polityki regionalnej w jednym artykule. Postanowiłam więc napisać serię artykułów o Nord-Pas-de-Calais, a także książkę. W ten sposób powstały jeszcze takie artykuły jak: *Istota zrównoważonego rozwoju na przykładzie Nord-Pas-de-Calais* (2011), a także *Synchronizacja strategii zarządzania regionem we Francji warunkiem dynamicznego rozwoju na przykładzie Nord-Pas-de-Calais* (2012). Do tego obszaru badawczego należą również artykuły zatytułowane: *Les tendances actuelles dans le développement régional sur la base de la région Nord-Pas-de-Calais* (2012), oraz *Rewitalizacja szansą dla regionów przemysłowych* (2013). Wykorzystałam tu także wieloletnią wiedzę na temat Francji. Badania przeprowadzone w latach 2011 – 2013 są zaprezentowane w artykułach: *Governance na przykładzie Nord-Pas-de-Calais* oraz *Promocja na przykładzie Nord-Pas-de-Calais*. Do ciekawszych pozycji należą artykuły *Przedsiębiorczość władz publicznych na przykładzie Nord-Pas-de-Calais* oraz *Innowacyjność kluczowym elementem we współczesnym zarządzaniu regionem na przykładzie Nord-Pas-de-Calais*.

Badania projektowane w perspektywie długookresowej

Moje dotychczasowe badania umożliwiają kontynuację poszukiwań w zakresie wpływów pozytywnych doświadczeń francuskich na polską politykę regionalną i na polski proces decentralizacyjny. Dostrzegamy w dobie obecnej w Polsce niezwykle dynamiczną przemianę pozytywnych w dziedzinie rozwoju regionalnego. Nadrobienie wieloletnich opóźnień, spełnienie kryteriów określonych w *Strategii Europa 2020* wymaga określonego czasu, lecz droga rozwoju jest właściwa, o czym świadczą prezentowane opinie naukowe.

Bazą wyjściową dla dalszych badań własnych są wnioski przedstawione w pracy habilitacyjnej. Tematyka poniższych artykułów, jest właśnie zapowiedzią kierunku dalszych badań. W artykule 1 *Istota partycypacji na przykładzie Nord-Pas-de-Calais* (ukazał się w r. 2014) przedstawiłam znaczenie uczestnictwa mieszkańców w kreowaniu strategii rozwoju jednostki obszarowej. Decentralizacja władzy we współczesnym europejskim państwie demokratycznym: unitarnym, regionalnym czy federalnym umożliwia mieszkańcom współuczestnictwo w życiu wspólnoty, pełną partycypację w realizacji istotnych zadań na rzecz gminy lub regionu. Zapewniają to przepisy Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego (EKST) z 15 października 1985 roku, oraz regulacje Europejskiej Karty Samorządu Regionalnego z czerwca 1997 roku. W regionie Nord-Pas-de-Calais wskaźnik demokracji partycypacyjnej wynosi około 85 %, a w polskich realiach (w 2011 roku) tylko - 12%, lecz dynamicznie wzrasta. Władze regionalne i lokalne we Francji zachęcają do uczestnictwa w życiu społecznym i udzielania się w aktywności Stowarzyszeń. Na 1 091 000 mieszkańców Metropolii Miejskiej Lille, aż 1 012 000 udziela się aktywnie w różnych stowarzyszeniach. Duże znaczenie mają funkcjonujące w dzielnicach miast Rady Dzielnicowe – Conseil de Quartier, złożone z radnych i ekspertów lokalnych, organizatorów spotkań zwanych *Forums Citoyens* lub *Ateliers Urbains*. Ich funkcjonowanie opiera się na 3 filarach: *proximité territoriale* (bliskości terytorialnej), *dialogue avec les citoyens* (dialogu z obywatelami), *concertation* (chóralnym, wspólnym ustalaniu kierunków rozwoju). W ten

Janina J. Jankowska

sposób realizują się 3 cele na rzecz mieszkańców: informacyjny (pomoc w pisaniu podań, udzielanie rad...), konsultacyjny (udzielanie pomocy), partycypacyjny (wpływanie na kierunki rozwoju małej ojczyzny). Na wszystkich spotkaniach są obecne władze lokalne lub regionalne. Podczas takich spotkań wyłaniają się liderzy regionalni, rodzą się ciekawe pomysły dla kierunków rozwoju osiedla, miasta, gminy, regionu. Prężnie funkcjonują Rady Dzieci. Le Conseil Municipal d'Enfant / Rada Miejska Dzieci w Lille liczy 186 osób. Młodzież i dzieci pracują w komisjach, obradują na młodzieżowych posiedzeniach plenarnych wpływając na decyzje władz lokalnych w kwestiach młodzieżowych, a także na *image* ulicy, dzielnicy, gminy, zgodnie z hasłem: *Chaque habitant un acteur de la Cité* (każdy mieszkaniec, aktorem/kreatorem swego miasta, osiedla).

Artykuły 2, 3, 4, 5 zawierają wykaz priorytetowych zadań dla państw i regionów UE. Obydwa kraje, Polska i Francja, a także ich regiony (tu: Nord-Pas-de-Calais i województwo świętokrzyskie) realizują te same priorytety wyznaczone w *Strategii Europa 2020*, intensywnie pokonując wszystkie trudności. Francja jest bliższa osiągnięcia celów. Polska (i jej region) je zrealizuje także, lecz niektóre w terminie późniejszym, o czym świadczą dane liczbowe przedstawione w poniższych artykułach. Artykuły 6,7 dotyczą działań marketingowych w regionie Nord-Pas-de-Calais, natomiast artykuł nr 8 dotyczy retoryki Marine le Pen w kampanii przedwyborczej (2017 r.) we Francji i jej bardzo bogatego programu dla kraju i jego regionów, a także dla Europy, która zyskałaby zupełnie inne oblicze (albo rozpadłaby się), gdyby wygrała wybory przewodnicząca Frontu Narodowego Marine le Pen. Obecnie wiadomo, że prezydentem (druga tura) został E. Macron, co było do przewidzenia, o czym informowałam w artykule oddanym do druku w marcu, miesiąc przed wyborami.

1. *Istota partycypacji na przykładzie Nord Pas de Calais*, „Studia Humanistyczno-Społeczne” Nr 8, WZiA UJK, Kielce 2014,
2. *La France et la Pologne dans des priorités de la « Stratégie Europe 2020 »*, Księga Jubileuszowa dla dziekana, Prof. W. Saletry, WZiA UJK, Kielce 2015
3. *Les tendances dans le développement régional sur la base des régions : Nord Pas de Calais et la Voïevodie Świętokrzyskie*, « Studia Humanistyczno-Społeczne », Tom 10, WZiA UJK, Kielce 2015,
4. *Les priorités dans le développement des régions européennes sur la base des : Nord Pas de Calais et la Voïevodie Świętokrzyskie*, Miscellanea Oeconomicae Nr 2/2015, WZiA UJK, Kielce 2015.
5. *Tendencje w rozwoju współczesnych regionów europejskich na przykładzie Nord Pas de Calais i Województwa Świętokrzyskiego*, w: *Współczesny samorząd terytorialny w perspektywie administracji lokalnej i regionalnej* (red.) W. Saletra, WZiA UJK, Kielce 2015.
6. *Public Relations sur la base de la région Nord Pas de Calais dans des années : 2007 – 2013*, w: *Ideowe i pragmatyczne uwarunkowania marketingu politycznego*, (red.), A. Kasińska-Metryka, M. Molendowska, R. Wiszniowski, UJK, Kielce 2016.
7. *Wizerunek marketingowy jednostki obszarowej na przykładzie regionu Nord Pas de Calais*, w: *Ewolucja gospodarki, społeczeństwa i systemu prawnoinstytucjonalnego w kierunku budowy ładu zintegrowanego*, Miscellanea Oeconomicae Nr 2/2016, Kielce 2016.
8. *Populizm w retoryce Marine le Pen*, w: *50 twarzy populizmu*, red. A. Kasińska-Metryka, M. Molendowska, R. Wiszniowski, UJK, Kielce 2017

Niniejsza problematyka jest także prezentowana w czasie konferencji i seminariów. Z dużym zainteresowaniem krajowych środowisk intelektualnych spotkała się prezentacja artykułu zatytułowanego *Tendencje w rozwoju regionalnym na przykładzie Nord-Pas-de-Calais i województwa świętokrzyskiego* przedstawiona 27 maja 2015 roku w UJK w czasie

Studia Humanistyczno-Społeczne

ogólnopolskiej konferencji zatytułowanej *Współczesny samorząd terytorialny w perspektywie administracji lokalnej i regionalnej*. Następnie zaprezentowałam w dniu 16 czerwca 2015 roku referat p. t. *Priorytety w sterowaniu regionem europejskim na przykładzie Nord Pas de Calais i województwa świętokrzyskiego*. Obydwa regiony w obecnym czasie ukierunkowane są na kryteria określone w *Strategii Europa 2020*. Potwierdzają się również opinie Collette Fourcade z Uniwersytetu w Montpellier, że priorytetowe znaczenie w konkurencyjności regionalnej mają takie czynniki jak: przedsiębiorczość kolektywna i innowacyjność poszerzona. Niezwykle istotne dla praktyków polskich realizujących zadania z zakresu polityki regionalnej są wyniki badań przedstawione w powyższych publikacjach, monografii o polityce regionalnej, również, te, prezentowane w artykułach, które dotyczą istoty partycypacji.

Podsumowując mój dorobek naukowy, podkreślę, że jestem autorką 2 monografii opublikowanych, dwu książek oddanych do druku, i licznych artykułów, razem 50 pozycji, z których 9 w języku francuskim, a pozostałe w języku polskim. 15 artykułów z nazwą Nord-Pas-de-Calais w tytule, poświęconych jest problematyce polityki rozwojowej francuskiego regionu. Uczestniczyłam w ponad 30 sympozjach i konferencjach zagranicznych, licznych konferencjach krajowych i wszystkich konferencjach i seminariach instytutowych.

Realizacja Projektu badawczego

Kierowałam projektem badawczym Nr: 614537 zatytułowanym: „Polityka regionalna we Francji na przykładzie Nord-Pas-de-Calais”. (Data zawarcia umowy 01.01.2013. Realizacja Projektu w terminie 01.01.2013 – 31.12.2015. Badania statutowe finansowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Środki uzyskane, rozłożone na 3 lata) Środki finansowe wykorzystałam na publikację dwu monografii: *Polityka regionalna we Francji na przykładzie Nord Pas de Calais*, Wydawnictwo UJK, Kielce 2014 (408 stron) - 27 arkuszy wydawniczych, oraz *Debata o polskiej drodze do Unii Europejskiej 2001 – 2003*, Wydawnictwo UJK, Kielce 2015 (12240).

408-Pas-de-Calais), uczestniczyłam w konferencjach i sympozjach, przeprowadzałam badania terenowe w regionie Nord-Pas-de-Calais, uczestniczyłam w konferencjach i sympozjach, przeprowadzałam badania terenowe w regionie Nord-Pas-de-Calais.

Jadwiga Sztaba

Kielce 8 grudnia 2017